

8-dars

Darsning mavzusi: Tutuq belgili soʻzlar talaffuzi va imlosi

Darsning taʼlimiy maqsadi: oʻquvchilaning tutuq belgili soʻzlarning talaffuzi va imlosi, uning soʻz maʼnosini farqlashdagi vazifasi haqidagi bilimlarini aniqlash va mustahkamlash; talaffuz meʼyorlariga amal qila olish, boʻgʻin koʻchirish qoidasiga rioya qila olish.

Darsning tarbiyaviy maqsadi: oʻquvchilarda davlat ramzlariga hurmat, vatanparvarlik hissini shakllantirish, tarixiy obidalar, mamlakatimiz boyliklari, ularni asrash boʻyicha koʻnikma va malakalar hosil qilish; oʻz fikrini boshqa manbalarga tayangan holda asoslay olish koʻnikmasini shakllantirish; oʻzining xato va kamchiliklarini toʻgʻri tushunib, oʻzini nazorat qila olish va xatolarini tuzatishga harakat qilish, kattalarga, kichiklarga va oʻrtoqlariga yordam berish; davlat ramzlariga nisbatan hurmat va iftixor hissini shakllantirish;

Darsning rivojlantiruvchi maqsadi: ogʻzaki va yozma nutqini rivojlantirish; mavzuga oid soʻzlarni ogʻzaki va yozma nutqda oʻrinli qoʻllay olish, nutqda soʻzlarning grammatik shakllaridan toʻgʻri foydalanish, tinish belgilarini toʻgʻri qoʻllay olish

Darsning turi: oʻquvchilarning bilim, koʻnikma va malakalarini rivojlantiruvchi dars.

Darsning metodi: suhbat, mustaqil ish metodi, *“Soʻzni toping!”* taʼlimiy oʻyini.

Darsning jihozi: mavzuga oid rasmlar, soʻzlar yozilgan kartochkalar, multimedia ilovalari, texnik vositalar.

Darsning borishi

I. Tashkiliy qism.

- salomlashish;
- davomat;
- maʼnaviyat daqiqasi.

II. Oʻtilgan mavzularni mustahkamlash.

Uy vazifasini tekshiriladi. Uyga berilgan 45-mashq oʻquvchilar bilan birgalikda tekshiriladi, birgalikda tahlil qilinadi.

Husnixat daqiqasi:

Kichik “x” harfi ikki: o’ng va chap yarim oval unsurlardan iborat bo’lib, qo’l harakatini uzmay yoziladi. Daftarga bir qator kichik “x” harfini va shu harf bilan bog’langan so’zlarni yozadilar; *xo’roz, xattot, xato, xat, xabar*

III. Yangi mavzu bayoni

46-mashqda berilgan “Ona tilim” she’ridan olingan parcha o’quvchilarga o’qib eshittiriladi. Ajratib ko’rsatilgan san’at so’zining talaffuzi va yozilishi ustida ishlanadi, *san’at* so’zi tutuq belgisiz talaffuz qilinsa va yozilsa, *sanash uchun buyurish* ma’nosini ifodalaydi va buyruq maylidagi fe’l hisoblanadi. Shuning uchun ham bu so’z tutuq belgisi bilan qo’llangandagina *ustalik, mahorat* ma’nolarini bildirishi ta’kidlanadi.

47-mashq yozma bajariladi. Matn o’qilib, undagi tutuq belgili so’zlar aniqlanadi. Ko’chirib yozish topshirig’i beriladi: *a’lochi, La’li, Jur’at, Ra’no, A’zam.*

48-mashqda berilgan topishmoqlarning javobi topiladi va tutuq belgili so’zlar aniqlanadi.

*Juda sevamiz uni, U barchaning ulfati,
Xilma-xildir mazmuni. Bo’lar ba’zan surati.
Bo’lmasa ham muallim, Qani, o’rtoq, buni top!
Bera oladi ta’lim. Eslagan de, bu.... (Kitob)*

Tutuq belgisi tovush hisoblanmaydi. Tutuq belgisi unlidan keyin kelganda shu unlining *cho’ziqroq talaffuz* qilinishini bildiradi: *ma’no, ba’zan.*

Tutuq belgisi undoshdan keyin kelganda *uning keyingi unlidan ajratib talaffuz qilinishini* anglatad: *san’at, jur’at*

“So’zni toping” ta’limiy o’yini. Bunda so’zlarga tutuq belgisi ishlatilishiga ko’ra guruhlariga ajratiladi.

Unlidan keyin	Undoshdan keyin
---------------	-----------------

Ra’no	Tal’at
-------	--------

Sa’va	Sur’at
-------	--------

A’lo	Mas’uliyat
------	------------

IV. Yangi mavzuni mustahkamlash.

Mavzuni mustahkamlash uchun **49-mashq** yozma bajariladi. Berilgan so’zlarni bo’g’inga ajratib yozing. Shu so’zlar ishtirokida matn tuzing.

Ma’-mu-ra, ma’-ri-fat, Ra’-no, ma’-no, ma’-qul, ba’-zan, ta’-sir, va’-da, e’-lon.

Shundan so’ng mavzuni mustahkamlash uchun o’quvchilarga quyidagi savollar beriladi:

- So’z nimalardan tuziladi?

- Qaysi tovushlar bo'g'in hosil qiladi?
- Bo'g'inda nechta tovush bo'lishi mumkin?
- Tutuq belgisi unlidan keyin kelsa, unli qanday aytiladi?
- Tutuq belgisi undosh tovushdan keyin kelsa, qanday talaffuz qilinadi?

V. Darsga yakun yasash va baholash.

Dars yakunida o'quvchilar joriy darsdagi bilimlari va darsdan chiqargan xulosalarini bayon etishadi. So'ngra dars davomida faol qatnashgan o'quvchilar rag'batlantiriladi.

VI. Uyga vazifa berish.

O'quvchilarga quyidagicha uyga vazifa beriladi:

"Mening oila a'zolarim" mavzusida kichik hikoya yozing. Unda badiiy to'qimalardan foydalaning. Tuzgan gaplaringizda tutuq belgili so'zlar ishtirok etsin.

CHOP ETISH UCHUN EMAS!